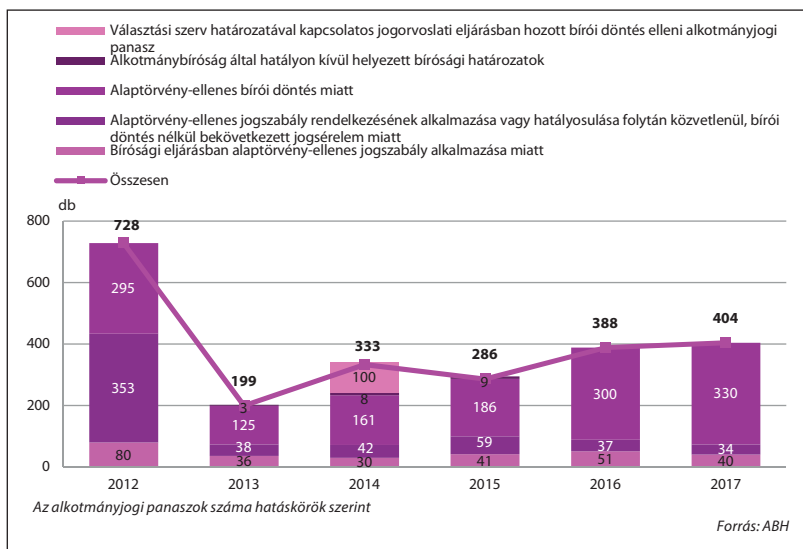

D.4.1. Az Alkotmánybírósághoz benyújtott alkotmányjogi panaszok száma

Az Alaptörvény és az ahhoz kapcsolódóan elfogadott, az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CL. törvény hatálybalépésével lehetőség nyílt az ún. valódi alkotmányjogi panasz előterjesztésére. Ennek révén az Alkotmánybíróság már bíróság tevékenységét is ellenőrizheti alkotmányossági szempontok alapján. A testület a valódi alkotmányjogi panasz intézményének köszönhetően megvizsgálhatja, összhangban vannak-e az eseti bírói döntések az Alaptörvénnyel, alaptörvénysértés esetén pedig megsemmisítheti őket. Ez a hatáskör a klasszikus hatalmi triászban belül az igazságszolgáltató hatalmi ág felé tolja el az Alkotmánybíróság intézményét.

Ez a mutató azért kiemelten fontos, mert az igazságszolgáltatásnak nagy szerepe van a demokrácia védelmezésében, az Alkotmánybíróság pedig megváltozott szerepe miatt alapvető hatással van a demokratikus intézmények működésére. Az indikátor képet adhat az igazságszolgáltatás alkotmányosságáról, ami értelemszerűen összefüggést mutat a demokratikus jogalkalmazással – vagyis az esetleges bírói önkény megakadályozásával –, hiszen egy jogalkalmazási tevékenység csak annyiban lehet demokratikus, amennyiben a megkövetelt alkotmányos alapjogi mércének is megfelel. Mivel az Alkotmánybíróság tagjait az Országgyűlés kétharmados többséggel választja, a testület összetételében politikai értékrendek is megfogalmazódnak. Ez különösen fontos az Alkotmánybíróságnak az igazságszolgáltatással összefüggő hatásköreit tekintve, hiszen a hatalmi ágak szétválasztása szempontjából is vizsgálendő, hogy a politikusok által választott szakmai grémium a független bíróság ítéleteit is megsemmisítheti, ezzel kvázi egyfajta semmitőssékké válva.

A munkacsoport megvizsgálta mindazon alkotmányjogi panaszokat, amelyeket alaptörvény-ellenes jogszabály alkalmazása miatt, alaptörvény-ellenes jogszabály alkalmazása vagy közvetlen érvényesülése miatt bírói döntés hiányában, alaptörvény-ellenes bírói döntés ellen, a választási szerv határozatával kapcsolatos jogorvoslati eljárásban meghozott döntés ellen és a választási ügyekben meghozott határozatok ellen terjesztettek elő. Az előterjesztett panaszokban a 2012-es kezdeti kiugró adat minden bizonnyal annak tudható be, hogy még nem alakult ki az új jogintézmény

alkalmazásának gyakorlata. 2012-ben az alaptörvény-ellenes jogszabály rendelkezéseinek alkalmazása vagy hatályosulása folytán benyújtott panaszokból volt a legtöbb, azonban a következő években drasztikusan csökkent az ilyen irányú kezdeményezések száma. 2014-ről 2015-re összességében 47-tel csökkent a benyújtott panaszok száma, ami jórészt a választási eljárás ellen benyújtott panaszok hiányával magyarázható. Ezt követően ismét emelkedés figyelhető meg, a 2016-os 388 panasszal szemben 2017-ben már 404 panasz érkezett.

Az alaptörvény-ellenes bírói döntések ellen benyújtott panaszok száma ugyanakkor 2014-ről 2015-re 25-tel, 2016-ra 114-gyel, 2017-re pedig 30-cal nőtt. Ez a tartós számbeli növekedés egyértelműen azt mutatja, hogy a jogorvoslatot kereső állampolgárok tisztában vannak az Alkotmánybíróság újonnan bevezetett hatásköreivel és azzal, hogy az egyedi ügyekben meghozott bírói ítéleteknek összhangban kell lenniük az Alaptörvény rendelkezéseivel. Az alkotmányjogi panasz intézményének a jogalkalmazásban történő térnyerése minden bizonnyal 2018-ban is folytatódni fog, hiszen 2016-ról 2017-re 16-tal, azaz 4%-kal emelkedett az előterjesztett panaszok száma, vagyis az állampolgárok tudatosan élnek ezen jogorvoslati lehetőséggel. Az indikátor az emelkedő alkotmányjogi panaszok ellenére is azt mutatja, hogy a jogági bíróságok magas alapjogi tudatossággal ítéleznek, hiszen a bírói döntések ellen előterjesztett panaszok száma elenyésző az éves szinten meghozott százezres nagyságrendű bírósági határozathoz képest.

2017-ben az alkotmányjogi panaszok száma 4%-kal nőtt az előző évhez képest, amivel az intézmény az utóbbi évek legmagasabb értékét érte el, és nagy teret nyert a jogalkalmazásban.